М. В. Лисенкові в 50 рік народження його.

Сиві тумани степи облягли пеленою важкою. Вітер ущух, погасли привітнії зорі, поблідла блакить нічна. До світу, до сонця далеко.

У тихий сумний передсвітній той час один серед степу німого вмирав на високій могилі славний кобзар-характерник.

Згадалось старому життя його славне: і тихі щасливі дитячії літа, і славні козацькії справи, літа неволі тяжкої, щастя хвилинки гискрявії, грізнії січі, веселі бенкети.

Все перейшло, промайнуло. Зосталась лиш сивая старість та кобза…

Дивная кобза! З могили вона викликає те, що минуло давно, усе оживляє згуком своїм чарівним. Скинув очима старий, хотів попрощатися з степом широким.

Темно, не видко козацького степу, тумани кругом налягли, зорі останні згасають, а сонця немає-немає…

Важко зітхнув наостанці старий та й став помирати. Злетілися янголи божі та й стали праворуч.

Злетілась нечистая сила та й стала ліворуч. Стали, пильнують душі, сперечаються, хто-то кого переможе; нечистая сила гарчить: "Він мій! Він давно запродався мені!"

Янголи ж чисті лічать діла його славні. Слухав старий, не дослухав, разом підвівся та й сів на могилі і так провіщав увостаннє:

"Слухайте, янголи божі! Слухай і ти, сило нечиста, ворожа! Я не оддам вам своєї душі я не навіки вмираю, тільки замру я і, може, надовго.

Час мій настане – і знов я устану на радість, на славу новую.

Душу ж свою розділю я тепер: половину з вітром розвію по цілому світі, другу ж сховаю у кобзу.

Нехай же, хто дужий, знайде та й злучить докупи обидві частини моєї душі – до того і я озовуся, устану, того лиш послухає кобза моя чарівна.

Нехай же він сміливо візьме їх у безсмертнії рук хай він заграє:

Раз перший заграє – послухає тирса.

Удруге заграє – піде луна по всім світі.

Утретє заграє – здвигнеться й каміння німеє.

Тоді ж то я встану з німої могили!"

Тільки промовив – душа розлучилася з тілом, душа розкололась на дві половини: на крилах могутнього вітру одна полетіла, затопотіла в зеленій траві, заграла в гаях кучерявих,

ревнула в Дніпрових порогах, заплакала чайкою гірко, полинула просто до моря.

Припала до хвиль говірких, розбилась на дрібні краплинки і з хвилями вкупі співає про славні колишні часи, б’є, проклинає скелі ворожі, голубить-вітає старого Дніпра.

Хижо погнались за нею чорти та й зав’язли в ліса непролазних, у темних печерах, в ревучих порогах, в німих болотах.

Янголи стали круг кобзи. Даремне душу козацьку вони викликають: в куточок забилась душа, не виходить.

Здивовані янголи тихо на крильцях легеньких знялися до бога.

"Боже, превічний, премудрий! Сталось велике диво: вмер у степу чоловік, вмер, а душі не оддав нам: частку по вітру розвіяв, другу у кобзу сховав, не можем ніяк ми добути тієї душі, привести у райську оселю. Що нам повелиш розпочати, владарю премудрий?"

І бог повелів їм: "Спустіться на землю ви, янголи чисті, візьміть тую кобзу з душею укупі, несіть її просто в ту хату, де має в сей час уродитись дитятко малеє – тією душею даруйте дитину". Спустилися янголи з неба, взяли стару кобзу на руки та й понесли до будинку, де мала вродитись призначена богом дитина.

І вийшла козацька душа з кобзи старої назустріч дитині, вселилась у тіло маленьке.

І стала рости-виростати дитина, і в тілі дитячім всидіти нишком не вміла велика кобзарська душа: як лебідь, що чує з землі лебедів у чистій високій блакиті, ще не видимих нікому, так озивалась кобзарська душа до другої частки своєї: вітер і хвиля, щебет пташиний і людські плачі будили кобзарську душу в хлоп’ячому тілі.

І виріс той хлопець і став чоловіком.

І ходять круг його здивовані люди, питають: "І де се він чує? І де се він ловить ті згуки, яких ми не чуєм своїми вушима?"

Гей, не дивуйтеся, люди! То чула кобзарська душа шукає по цілому світі другу свою половину. І тільки що знайде шматочок рідненький, – враз оживають слухнянії струни, могутнії згуки роблять великеє диво.

Безкраї степи оживають, козацтво гуляє, руїни встають – оновляються, чайка кигиче над степом, пороги киплять, пташка співає, і гай розцвітає, і чисте дівочеє серце радісно в грудях тріпоче, і сльози сумнії тихо бринять і спадають на душу.

Дивнеє диво, великії чари!

І справдиться заповіт славний: тихая тирса почула і, повная рідного співу, схилилась до Неньки-Землі.

Друга хвилина настала: дзвінкая луна покотилась по цілому світі і будить оспалеє серце і вуха глухії.

Настане ще й третя хвилина: прийде наш славний кобзар, прийде до того мерця на могилі, прийде та й скаже:

– Батьку! Устань, пробудися! Ось тобі душу твою я приносю: чисту і цілу зберіг я її. Глянь, подивися: каміння німе пробудилось, устань же, мій батьку коханий!